

СТАНОВИЩЕ

на дисертационен труд за придобиване на образователна и научна степен „**доктор**“ по научна специалност „Икономика и управление (индустрия)“ в Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“

Изготвил становището: проф. д-р Ваньо Христов Консулов, област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки; професионално направление Икономика (Финанси) в Пловдивски университет „Паисий Хилендарски“.

Автор на дисертационния труд: Траян Павлов Йосифов, докторант в катедра „Финанси и счетоводство“, Факултет по икономически и социални науки, Пловдивски университет „Паисий Хилендарски“, гр. Пловдив, научна специалност „Икономика и управление (индустрия)“.

Тема на дисертационния труд: „Фондовете за рисков капитал – фактор за ускоряване на процеса на внедряване на иновации от малките и средните предприятия в България“.

I. Общо представяне на дисертационния труд:

Аз бях научен консултант на Траян Йосифов и заедно с другия научен консултант гл. ас. д-р по икономика Гергана Танева познаваме дисертационния труд не само в детайли, но сме свидетели на процеса на неговото изготвяне. Разработката е в общ обем от 232 страници под формата на увод; три глави; заключение; две приложения; списък на таблици, графики и фигури, библиография.

Темата на дисертационния труд е особено актуална в днешните времена на ориентация на българската икономика към производство на иновативни продукти с висока добавена стойност. Основният проблем на иновациите в малките и средните предприятия в България е затрудненото финансиране и ниската обезпеченост на предлаганите проекти. Изследването на връзката между дейността на фондовете за рисков капитал и иновациите в малките и средните предприятия е предпоставка за решаване на финансовите проблеми за внедряване на научните постижения в практиката.

II. Форма и съдържание на дисертационния труд

Актуалността на темата на дисертационния труд е предпоставка докторантът да формулира ясна и добре обоснована теза: Иновациите са свързани с висок риск и традиционните методи на финансиране са трудно приложими поради липса на достатъчна обезпеченост на необходимия финансов ресурс. При тези обективни условия фондовете за рисков капитал са подходяща форма за споделяне на риска и реализация на приемливи схеми на финансиране.

В **първа глава** авторът разглежда някои теоретични аспекти на финансирането на иновативните предприятия в България. Изяснява и уточнява понятийния апарат, с който се използва в изследването, систематизира иновационните модели като акцентира на процесния подход при изследване на иновационните процеси. Отделя специално внимание на стопанския риск и връзката между него и иновациите. Прави преглед на фондовете за рисков капитал в България. Въз основа на представеното теоретично проучване включващо широк кръг от местни и чуждестранни авторски позиции, както и представените примери за добри практики в края на първа глава на дисертационния труд, докторантът прави извод, че „...различните форми на финансиране чрез дялово участие и преди всичко от фондовете за рисков капитал, представляват благоприятна възможност, от която българските иновативни предприятия могат да се възползват.“ Защищава позицията, че има двустранен интерес от изграждането на такива партньорски взаимоотношения. От една страна, българските предприятия имат нужда от технологично обновление, което изисква значителни финансови ресурси, знания и опит. От друга страна, фондовете за рисков капитал са мотивирани да инвестират средства и време в иновационни проекти, обезпечени с достатъчно човешки капитал и перспективни мениджърски идеи с потенциал за пазарна реализация.

Във **втора глава** авторът прави анализ и оценка на бизнес средата в България. Това му е необходимо, за да установи интензитета на иновационните процеси в страната и условия за финансиране на иновациите. Стига до обобщението, че са налице проблеми, свързани с организационната структура на българските предприятия, състоянието и равнището на производствените фактори, както и на степента на обновяване на производственото и технологичното оборудване. Тези проблемни полета имат значимо влияние върху финансовото състояние на предприятията. Авторът установява, че основен

проблем в българските предприятия е незадоволителното състояние и качество на човешките ресурси в предприятията. Обобщенията на практическото изследване на бизнес средата в България показва способността и уменията на докторанта да провежда добре структурирани научни изследвания.

В **трета глава** докторантът предлага модел за оценка на стопанския риск. Концепцията на модела за оценка на стопанския риск се основава на определяне на икономическата ефективност на иновационните проекти при различни състояния на системните фактори. На тази основа рисковите инвеститори имат възможност да направят избор на проект, в който да вложат финансов ресурс срещу получаването на част от собствеността на предприятието. Сътрудничество от такъв характер предполага, че двете страни – иновационното предприятие и рисковия фонд очакват, че ще имат потенциални ползи след определен период от време. За иновационното предприятие, тези ползи са свързани с финансовото осигуряване на проекта, докато за инвеститора ползите ще бъдат получени на по-късен етап – при продажбата на придобития дял. Според автора на разработката прилагането на модела за оценка на стопанския риск е важна предпоставка за създаване на партньорски взаимоотношения между иновационните български предприятия и фондовете за рисков капитал. Той дава възможност за точно и своевременно локализиране на основните рискови проявления, а на тази основа могат да се предприемат ефективни мерки за тяхното ограничаване.

Авторефератът на дисертационния труд е в обем от 26 страници. В него по оригинален начин е изведено съдържанието на дисертационния труд. Има следните части: общата характеристика, структурата, съдържание, представяне на изложението, справката за приносите и публикациите по дисертационния труд и декларация за оригиналност на дисертационното изследване. Изложението в автореферата е ориентирано към ключовите моменти от теоретичното и практическо изследване като се проследяват онези от тях, които доказват защитаваната от автора теза в дисертационния труд.

III. Научни и научно-приложни приноси на дисертационния труд.

Докторантът посочва седем научни и научно-приложни приноси, които отразяват основните постижения и резултати от направеното дисертационно изследване. По-съществените приносните моменти в разработения дисертационен труд, според мен, са следните:

- В теоретичен аспект са анализирани, дефинирани и синтезирани основните понятия, свързани с иновациите и риска, характерен за тяхното внедряване. Прегледана е голям обем литература, за да се изведе основния теоретико-методологически инструментариум, свързан с темата на дисертацията.
- На базата на практическите изследвания и проучвания е предложена методика за рисков анализ. Тя адаптира класическите модели, методи и подходи за оценка на риска в зависимост от особеностите на рисковото финансиране. При интерес тази методика може да се ползва за практическите нужди на рисковите инвеститори.
- Предлага се симулационен модел за оценка на риска, който може да се ползва при разработката на иновативни проекти и тяхната практическа реализация.

IV. Бележки по дисертационния труд.

Без да се отрича или поставя под съмнение изследователския потенциал на Траян Йосифов, могат да се маркират следните бележки и въпроси по дисертационния труд:

1. Данните в практическото изследване на бизнес средата са остарели. Би следвало да се използват данни от последните години, които са особено интересни, тъй като са под влиянието на отминаващата икономическа криза. Те биха дали нова информация за актуални и интересни икономически процеси.

2. При разработване на практическата част на дисертационния труд (II глава) би било подходящо да се изложат действащите методики и практики на фондовете за рисков капитал, които функционират в нашата практика. Така по-добре може да се обоснове необходимостта от прилагането на модела за оценка на риска, който авторът предлага.

3. Каква е оценката на автора за дейността на фондовете за рисков капитал в България и тяхната активност при финансиране на иновативните предприятия?

V. Обобщена оценка на дисертационния труд и заключение.

С докторанта Траян Йосифов работихме близо 4 години. Бях свидетел на упорития труд, който той положи, за да създаде настоящата разработка. Уверявам членовете на научното жури, че той е добросъвестен учен с изследователски и творчески потенциал.

Дисертационният труд отговаря на изискванията на ЗРАСРБ, ППЗРАСРБ и вътрешните нормативни документи на Пловдивски университет „Паисий Хилендарски“ за присъждане на образователната и научна степен „**доктор**“.

Давам положителна оценка на дисертационния труд на тема „Фондовете за рисков капитал – фактор за ускоряване на процеса на внедряване на иновации от малките и средните предприятия в България“ и препоръчвам на уважаемите членове на Научното жури да присъдят на докторант **Траян Павлов Йосифов** образователната и научна степен „**доктор**“.

Дата: 12.04.2017 г.

гр. Пловдив

Изготвил:

/проф. д-р Ваньо Консулов /